

DRUŠTVENIK

LETO 1932 — ŠTEVILKA 7

Proslava društvenih jubilejev

Naša prosvetna organizacija ni od večraj, saj ima za seboj že skoraj polstoletno zgodovino. Glede na to obhajajo tudi že nekaj let sem številna naša društva proslavo petindvajsetletnice, štiri-desetletnice in celo pedsdesetletnice svojega obstanka. Ker se vrše te proslave večidel v poletnih ali prvih jesenskih mesecih, se nam zdi potrebno, da izpregovorimo ravno v tem času o njih nekaj načelnih besed.

Da poudarimo takoj v začetku: proslave važnejših društvenih jubilejev se nam zde pametne, koristne in potrebne in skoraj bi lahko trdili, da ona društva, ki svojega jubileja ne praznujejo, že hirajo in umirajo ali vsaj spe. Društvo, ki se svojih nalog prav in popolnoma zaveda, je namreč kakor nekaka velika rodbina, ki združuje večje ali manjše število članstva k višjemu, plemenitejšemu delovnemu občestvu za dosego višjih in plemenitejših dobrin. In kakor je za družino jako slabo izpričevalo, če se ne veseli in ne obhaja godu očeta, hišnega gospodarja, tako je tudi za društvo, ki ne smatra za potrebno, da bi vsaj skromno proslavilo svoj društveni jubilej, znak, da je zavest društvene skupnosti in zavest društvene potrebe že zamrla. Eden najlepših srbskih običajev je gotovo tako imenovana »slava«. Vsaka rodbina časti posebnega svetnika kot nekakega svojega varuha in njegov god je obenem nekak god vseh članov dotične rodbine, ki ga proslavi tudi najrevnejša družina kolikor le mogoče slovesno. Ne gre ob tej priliki za razveseljevanje kot tako, ne gre za jed in ne za pijačo, gre pa za globoki notranji zmi-

sel te prelepe navade, to je za zavest in za gojitev čistih visokih in globokih notranjih vezi, s katerimi je sam Bog povezal člane družine v trdno in plemenito celoto, glede katere vemo, da je osnovni in najtrdnejši temelj vse človeške družbe na tem svetu.

In nekaj sličnega bi naj bila tudi naša prosvetna društva v vsaki župniji: velike družine, poleg cerkve ognjišča in žarišča vsega duševnega življenja, gibanja, prizadevanja in stremljenja v svojem okolišu. Prav vsak župljan naj bi smatral društveno sobo za nekak svoj drugi dom, kjer najde plemenite utehe svojim duhovnim potrebam. Kadar bodo naša društva vezale res take žive in globoke notranje vezi, tedaj se tudi ni več bati, da bi zadremala in tedaj bo tudi samo po sebi umevno, da se bodo društvenega jubileja veselila tako in se nanj tudi tako pripravljala, kakor se pripravlja in kakor se veseli vsa družina godu družinskega očeta, ki se ga oklepajo vsi družinski člani s spoštovanjem in z ljubeznijo.

Iz navedenega je torej razvidno, da smatramo proslave društvenih jubilejev za nekak zunanji znak življenjske trdnosti dotičnih društev in da se nam zdi samo po sebi umevno, da jih mora praznovati vsako društvo, če tudi še tako skromno in preprosto. Premnoga društva se tega tudi res zavedajo in zato slišimo tudi vsako leto o mnogih lepih društvenih jubilejnih proslavah, čeprav se o njih ne piše na dolgo in na široko po časopisju. Popolnoma napačno je namreč naziranje, da morajo o takih jubilejih tudi časopisi obširno poročati.

Kakor je moj god lep spominski dan za me in za moje otroke, ki pa druge ljudi prav nič ne briga, tako je tudi društveni jubilej prelepa in prevažna domača, prisrčna, intimna zadeva dotičnega društva in dotične župnije, ki pa prebivalstva po drugih krajih naše domovine ne zanima in zato seveda tudi ne kaže, da bi nadlegovali časopisje z dolgimi poročili o teh proslavah. Saj bi se mi na pr. tudi vse smejalo, če bi zahteval, da naj vsa vas govori in posluša pripovedovanje o mojem godu, ki je le zadeva mojih domačih štirih sten.

Kako naj pa proslavimo društveni jubilej? Časih si s tem nismo delali prav nobenih skrbi: veselica s tombolo, petjem, govorom in zvečer z bengaličnim ognjem, naslednjega dne pa z glavobolom ter bolj ali manj olajšano denarnico, pa je bila stvar opravljena. Da je tako »proslavljanje«
za današnje čase popolnoma neprimerno, je menda samo ob sebi umevno in je tudi odveč, izgubljeni o tem še kaj besedi. Če se zavedamo, da je prosvetno društvo duhovno središče in ognjišče vse župnije, potem mora biti tudi proslava društvenega jubileja predvsem prosvetnega, duhovnega značaja, pod nobenim pogojem pa ne pivskega. Težko je podati v tem pogledu kake podrobne napotke, ker se mora vršiti vedno v živem skladu s krajevnimi in časovnimi razmerami in potrebami, vendar gotovo ne bo odveč, če navedemo vsaj nekaj migljajev.

Kdor ne napreduje, ta nazaduje. Ta resnica velja tudi za društva, zato mora biti vsak jubilej združen s kakršnimkoli novim prizidkom v staro društveno stavbo. Najlepše praznovanje je seveda, če blagoslovi društvo ob tej priliki svoj novi društveni dom ali otvori vsaj svoje nove društvene prostore z dvorano, kjer pa te že imajo, bo pa ob tej priliki ustanovilo društvo vsaj kak nov odsek, ki ga dotlej še ni imelo: knjižnico, oder, fantovski ali deklški odsek, čitalnico, krajevni muzej (o teh izpregovorimo že v eni prvih prihodnjih številki), pevski

odsek, treznostno podružnico, sportni odsek itd.

To bi bil korak naprej. Potreben je pa ob taki priliki tudi hvaležen pogled nazaj. Da mora biti vsak društveni jubilej združen s sv. mašo zadušnico za vse umrle društvene člane, nam menda ni treba še posebe poudarjati. Po mnogih krajih imajo navado, da izvolijo ob tej priliki najzaslužnejše društvene člane za častne člane. Prav je tako, a to še ne zadostuje. Skoraj vsako starejše društvo bo štel med svojimi nekdanjimi člani gotovo kakega moža, ki si je stekel tudi kakih večjih zaslug ne samo za društvo, temveč za vso župnijo. Dolžnost hvaležnosti nam zato velevala, da damo ob takih prilikah napraviti večjo sliko (vsaj povečano fotografijo) dotičnika in jo v trajno počaščenje njegovega spomina slovesno obesimo na častno mesto v društveni dvorani. Nikakor ne smemo pozabiti sestaviti ob takih prilikah tudi čim podrobnejše zgodovine društva, ki se naj skrbno hrani v društvenem arhivu, prepis še v župnijskem arhivu, izvleček pa bi z veseljem objavil tudi naš list. Take društvene zgodovine imajo namreč neprimerno večji pomen, nego si navadno mislimo, kajti one so živa ogledala duševnega življenja v naših vaseh in dokumenti duševnih stremljenj našega ljudstva ter zato velikega pomena za vsakega, ki bo kdaj proučeval kulturno zgodovino našega slovenskega ljudstva.

Ker je prosvetno društvo — da ponovimo že tretjič — poleg cerkve nekako ognjišče in žarišče vsega duhovnega življenja v župniji, naj pa proslava društvenega jubileja ne ostane omejena zgolj na ozke štiri stene društva, temveč naj bo obči prosvetni praznik vse župnije in ga zato združimo tudi s kakim obči kulturnim dejanjem. V okolju pre mnogih naših društev so bili na pr. rojeni znameniti možje, katerih imena s hvaležnostjo izgovarja vsak Slovenec. Vzidajmo ob takih prilikah spominske plošče na njih rojstne hiše, če leže morda pokopani na domačem pokopališču, jim postavimo primerne nagrobne spo-

menike, če so ziveli samo začasno v župniji, odkrijmo jim v društveni dvorani spominski kip. Tudi o tem bomo govorili podrobneje še v eni prihodnjih številkih našega lista, zato naj zadostuje za enkrat le toliko, toda omeniti moramo vsaj še to, da ne smemo pozabiti posebe povabiti k lakim slovesnim praznikom vse župnije tudi vseh odličnejših domačinov, ki žive morda drugod, a so si s svojim kulturnim, gospodarskim, socialnim ali političnim delom ustvarili morda že kolikor toliko zaslug za ves narod. Ne častimo samo svojih umrlih domačinov, temveč izkažimo ob vsaki priliki tudi zaslužno priznanje in spoštovanje tudi svojim še živečim rojakom, ki so v ponos svojim rojstnim župnijam. Tudi take bi kazalo ob društvenih jubilejih voliti za častne člane.

Prazne veselice, kakor smo poudarili že spredaj, danes nimajo več mesta v programu naših jubilejnih proslav. Te morajo nadomestiti že prav povsod — akademije, sestojče iz govora, recitacij, koncerta in dramatičnih predstav. Pa tudi tam, kjer te že prirejajo, delajo — vsaj po našem mnenju — pogosto ve-

like napake. Če je proslava društvenega jubileja kulturni praznik **dotične župnije**, potem mora biti tudi spored takih akademij izraz značaja tega praznika. Na pevski program bomo zato vzeli pesmi, ki so v čim tesnejši zvezi z domačim krajem (narodne pesmi dotičnega kraja, pesmi, katerih besedilo se nanaša na domače ali vsaj najbližje kraje ali katerih skladatelji so čim najbližji rojaki). Po istih vidikih bomo izbrali tudi igro in recitacije. Najsvetejša dolžnost ravno prosvetnih društev je namreč, da goji vse res domače prosvetne dobrine, ker je to najlepše vzgojno sredstvo za gojitev tako plemenite ljubezni do rodne grude. Ta je pa najmočnejša notranja opora v trdem življenjskem boju vsakega naroda.

Jubileji naših prosvetnih društev naj bodo torej resnični domači godovi in prosvetni prazniki naših župnij in če jih bomo praznovali po teh vidikih, ne bodo samo prazne parade, temveč bodo imeli globok notranji pomen in bodo nedoglednega pomena pri duhovni vzgoji našega slovenskega ljudstva. E.

Niko Kuret:

O našem igranju

(Nadaljevanje.)

Čakamo še »Svetohlinec« in »Zdravnika po sili«. Pa tudi Goldoni je vreden upoštevavanja. Za prihodnjo igralsko dobo bo pripravljena moja priredba njegove komedije »Sluga dveh gospodov«. Prevedel sem nadalje »Beneške trojke« italijanskega igralca Collalta iz konca 18. stoletja, ki so imeli res velik uspeh. Saj je bil to prvi poskus, prenesti na naš oder slavno Commedia dell'arte vsaj v njegovih izrastkih. Za dobre komedije torej ne bom v zadregi. Ne bom si tudi pomišljal, seči po Gogolju (»Ženitev«, »Revizor«).

Za postni čas bom pripravil kaj resnega, zaključil pa bom s Pasijonom. Če mi je za izrazito resno igro, bom segel po Calderonu (»Stanovitni kraljevič«,

»Skrivnosti svete maše«). Pripravil si bom nadalje stari švicarski misterij o »Izgubljenem sinu« ter ga priredil za naše razmere. Če morem in mi razmere dopuščajo, bi se lotil tudi Pregljevih »Komposteljskih romarjev«. A bržčas ne bom utegnil radi priprav za Pasijon.

Pasijon mora biti krona našega igranja in več kakor igra. Pasijon mora biti prav toliko za oder, kar so duhovne vaje za vsakdanje življenje. Pasijona ne bi smeli igrati, morali bi ga moliti. To pa že sega v moje prihodnje poglavje.

Če je torej Pasijon več kakor igra, mi ne bo odgovarjala nobena priredba, kjer se prikazuje Gospodovo trpljenje kot zgolj posebna snov sicer običajne igre, kakršna je vsaka druga. Oblika

Pasijona mora biti nekaj posebnega, kar me ne bo spominjalo vseh podrobnosti navadnih odrskih predstav. Iskal sem tak način Pasijona in sem ga našel v škofjeloškem rokopisu pasijonske procesije iz leta 1721. Po njem sem priredil »Slovenski Pasijon«, ki se je, lahko rečem, dobro obnesel. Če bi hotel prirediti Pasijon po kakem drugem besedilu, ne bom segel po realističnem Deutsch-Finžgarjevem, ampak raje po Gregorin-Tominčevem besedilu. Sam zase pa mislim na novo besedilo po koroškem Drabosnjakovem Pasijonu, tako da bo izbera zadostna.

V tem načrtu sem upošteval le glavne vrhove igralskega leta. Za delavno igralsko družino je vmes še dosti prilik za druge igre, ki jih nisem mogel navesti. Tako smo v zadnjem času dobili Jalenove »Bratec«, ki pa na odru niso to, kar si preje od njih obetaš. Menim, da še vedno čakamo...

Vse, kar sem navedel, pa je na razpolago in dostopno. Čakamo v tej stiski, ko si pomagamo z rokopisi in s prevodi, ki jih nihče ne plača in za katere mora skoraj redno plačevati prevodno tantijemo sam prevajalec — čakamo, pravim, založništva, kajti dolgo tako ne bo moglo iti dalje. Kaj, ko bi hotel kdo še v ta namen tvegati kako vsoto? Ali pa je naš kulturni idealizem že ohromel?

Vprašanje režije.

Igre in igralci še ne zadoščajo. Nujno potreben je človek, ki se zavzame za vodstvo igre, ki organizira vaje, vadi z igralci posamezne prizore, vodi ves potek igre, si pride na jasno glede uprizoritve, — skratka si ustvari v duhu podobo igre in poskuša resničnost igranja tej podobi čim bolj približati. Tak človek je režiser.

Prav za prav mora režiser ogromno znati. Predvsem mora biti človek, ki ima tanek čut za jezik, nadalje mora poznati vse možnosti inscenacije, ki mu jih nudi domači oder, imeti mora smisel za pravilno nameščenje prizorov, — da ne omenjam znanja dramske književnosti, poznavanje raznih slogov v slikarstvu in

stavbarstvu, smisla za skrivnost barve in luči, razločevanja pravih kostumov, maskiranja in še nešteti drugih stvari, ki jih ljudski oder zahteva od režiserja.

Iz tega že sledi, da mora biti režiser kolikor toliko izobražen človek. To se še ne pravi, da mora z izpričevali dokazati, da ima toliko in toliko šol. Poznamo primere, kjer samouk marsikakega »izobraženca« poseka, — in še posebno pri odru. Pač pa mora zares poznati in redno studirati ter zasledovati vse reči, ki sem jih poskusil gori navesti. Če tega ne bo, bo zaostal za časom, ki vprav v igranju pri naša sproti nešteto novosti.

Zvečine režirajo po naših prosvetnih društvi gospodje kaplani, redkeje učitelji. A tudi zanje velja gornja zahteva. Danes mora biti za vsakogar, ki se bavi z režiranjem, geslo: Studiraj in zopet studiraj! Mimogrede lahko navedem nekaj del, ki bi jih naši režiserji lahko s pridom uporabljali: »Das Laienspielbuch«, — »Taschenbuch für Laienspieler«, — knjigi, ki sta izšli v Bühnenvolksbundverlag-u Berlin, — nadalje Mirbt, Möglichkeiten und Grenzen des Laienspiels (Chr. Kaiser Verlag, München), — končno pa še reviji »Das Volksspiel«, izdaja že imenovani Bühnenvolksbundverlag, — ter »Jeux, tréteaux et personnages«, izdaja H. Brochet (Paris VIe, 25, Rue du Montparnasse).

Navedene tri knjige zares dajo podlago vsakemu odrskemu udejstvovanju, reviji pa vzdržujeta stike z napredko ljudskega igranja drugod ter nudita nešteto pobud, primerov in nasvetov. Brez tega naj bi ne bil noben naš režiser, ki hoče ne le iti s časom, ampak tudi zares umetniško ustvarjati na svojem odru.

Omenil sem popreje nekatere lastnosti, ki naj dičijo vsakega dobrega režiserja. Pomudil se bom nekoliko pri nekaterih izmed njih, a takoj pristavljam, da so vse te lastnosti samo polovica tistega, kar mora biti režiser na ljudskem odru. Druga polovica bo prišla potem na vrsto.

Režiser mora imeti čut za jezik, za pravo izgovarjavo, ki naj jo čim bolj so primerni za nekatere vloge (ali bolj rešeno: tam vsaj ne motijo), pri prenekaterih vlogah pa vplivajo ne le nenaravno:

ampak celo smešno, in s tem spremene lahko vso igro v karikaturu. Dobro vent, kako težko je odvaditi preproste in neizobražene igralce posebnosti njih narečja. A nujno potrebno je in režiser naj se ne

straši truda. Če mu igralci pravilno in lepo govore, če ne opuščajo le lokalizmov, ampak se navadijo tudi razločne izgovarjave, je dobršen del druda za igro mimo. (Dalje.)

Narodno obrambno delo v naših prosvetnih društvih

Če je torej Prosvetna zveza dala v okviru svojega delokroga tudi prostora posebnemu narodnoobrambnemu odseku, naj ima to le ta pomeni, da hoče ona dati svojemu prosvetnemu delu še baš narodnoobrambni pečat. Letos je razpisala med drugimi tudi poseben narodnoobrambni tečaj. Ta tečaj se je vršil pred Božičem v radiu (snov bo, kakor upamo, izšla v posebni brošuri Prosvetne zveze in bo uporabna za voditelje prosvetnih društev, oziroma za narodnoobrambne odseke). Vsa naša prosvetna društva, ki kakorkoli že delajo izobraževalno med ljudstvom, naj bi se zavedla širšega svojega delovnega načrta — široke narodne obrambe. Prosvetna zveza pa naj bi postala močna osrednja pisarna, matično ognjišče, ki naj ne vodi le vzgojno-izobraževalno delo pri nas doma na narodnostnem temelju, ampak naj bi imela tudi hkratu v stalni evidenci vse naše ljudi doma in drugod ter gojila še posebno skrb za čim tesnejše občestvene stike z ostalimi slovanskimi kulturnimi središči. To njeno osrednje, za nas vse prevažno delo pa bi moralo seveda pronicati med ljudstvo po posamičnih prosvetnih društvih. Le tako veliko delo bi napravilo delo Prosvetne zveze prezaslužno in nenadomestno za narod. Zato mislim, da je treba v dosego tega cilja zastaviti vse naše moči in ga v naši sredi čimprej udejestviti.

Kakšno delo čaka torej referenta za narodno obrambo? Rekli smo že, da bo di njegov delokrog trojestranski: 1. utrjevanje narodno zavest doma, 2. skrb za Slovence drugod in 3. kulturni stiki s slovanskimi narodi. Tem trem stremljenjem, ki morajo iti vzporedno, odgovar-

jajo zopet trije čisto zaključeni krogi posebnih udejestvovanj.

1. **Doma naj bi se utrjevala narodna zavest** (kakor se to deloma že dosedaj vrši) tako-le: Z osnovnimi razglabljanji o narodu, njegovem bistvu, pomenu za kulturo in človeštvo, dalje pa tudi s proučevanjem narodne zgodovine, narodnih spomenikov, običajev, pesmi, jezika, zemlje, posebnosti v krajevnem in časovnem pogledu z ozirom na narodovo organsko rast, usmerjenost in kulturno poslanstvo:

2. **Skrbelo naj bi se za Slovence drugod**, bodisi po naši državi, v izseljenstvu ali v narodnomanjšinski sužnjosti s tem, da se dodobra spozna njih poseben položaj in prilike in poišče najuspešnejša sredstva za medsebojno občevanje in pomoč v gmotnem kakor duhovnem oziru.

3. **Poživili naj bi se stiki z bratskimi slovanskimi narodi**, ki goje vsak svojo kulturo s svojimi posebnimi naravnimi znanostmi, na ta način, da bi se поблиže med seboj spoznali in se s skupinimi vrednotami medsebojno oplodili in zblížali, za kar nam daje pobude še zlasti ta čas.

Prosvetna zveza bi izdelala še podroben osnutek takega dela in uredila zadevno neposredno, sistematično akcijo med svojimi podeželskimi društvi. Tako delo bi ne samo dalo vsemu svojemu že dosedanjemu izobraževalnemu delu močno oporo in zaključeno usmerjenost, ampak bi bilo — enkrat udejestveno — hkratu tudi zgledno dokazilo kulturne žilavosti malega naroda in lepo izpričevalo kulturne dejavnosti in zavesti nam vsem.

E. B.

Katoliško prosvetno delo v Ameriki

(Nadaljevanje.)

Ni je morda na svetu tako dovršeno izpeljane katoliške organizacije, kakor je ta Narodna Konferenca, dovršena kakor v svoji notranji ureditvi, tako v svojem delovanju na zunaj. To je organizacija vseh katoliških organizacij in vseh katoličanov vse države. Vendar pa je ta organizacija izpeljana tako, da je zaščitená samostojnost vseh posameznih edinic in nedotaknjeno kakor župnijsko vodstvo vsega dela, tako tudi škofijsko vodstvo po posameznih škofijah. Je tudi tisoče društev in organizacij, ki niso naravnost včlanjene pri tej Narodni Konferenci, pa so vendar in kljub temu vse njene članice. Vsa društva so namreč del posameznih župnij in škofij. Konferenca je pa organizacija vseh ameriških škofij. Tako so po tem vsa društva že po svojih župnijah in škofijah tudi že s tem njeni člani. Organizacija katoliške cerkve same kot take je podlaga tudi organizaciji vsega katoliškega udejstvovanja v Narodni Konferenci. Tako je pa vse katoliško življenje v Ameriki samo eno mogočno narodno katoliško srce, katoliška narodna duša, pa tudi katoliške narodne roke.

O »Narodni Konferenci za Katoliško Dobrobit« bi se dale pisati cele knjige, če bi se hotelo izčrpno popisati njeno ustavo in njeno delovanje. Naj tu sledi samo nekoliko opazk.

Narodna Konferenca je sad svetovne vojske.

Ko je stopila Amerika v svetovno vojso, so videli škofje, da tvorijo katoliški fantje in moške skoraj nad tretjino vsega vojaštva. Vedeli so pa tudi, da država po svoji brezverski ustavi versko ne bo mogla dovolj poskrbeti za vse te stotisoče katoliških vojakov. Vendar jih pa škofje ne smejo pustiti brez duhovne oskrbe. Zato so se škofje sešli in si ustanovili poseben »Katoliški Narodni Vojskin Svet« (The National Catholic War Council), ki naj skrbi za katoliške vojake po vojašnicah, taboriščih in frontah.

Oskrbo vojaških duhovnikov so s ohranili za se. Vse drugo delo pa so izročili redu Kolumbovih Vitezov. Ti vitezi so naprej zbrali potrebni denar (nad 25 milijonov dolarjev) in razvili med katoliškim vojaštvom krasno katoliško udejstvovanje, ki je rodilo prekrasne sadove. Postavili so po vseh taboriščih in frontah katoliške kapelice in katoliške klube. Delovanje katoliških vojaških duhovnikov in delovanje zastopnikov Kolumbovih Vitezov po vojašnicah in frontah med vojaki je sijajno poglavje katoliškega udejstvovanja katoličanov v Ameriki. Imelo je tudi na vojake drugih ver in brez vere tolik vpliv, da je med enoletno vojsko skoraj sto tisoč nekatoliških vojakov pristopilo v katoliško cerkev. Toliki vtis je nanje naredilo.

Ko je vojska minila, so videli škofje, da se bo po vojski začelo tudi za Ameriko novo življenje in da bodo nastale nove potrebe, ki bodo zahtevale tudi od katoličanov velike žrtve, pred vsem pa enotno in složno delovanje. Zato so predvsem na pobudo in po idejah clevelandskega škofa Schrembsa, spremenili ta Vojskin Svet v »Narodni Svet za Katoliško Dobrobit« (The National Catholic Welfare Council), katerega so pozneje, na zahtevo Rima, spremenili v »Konferenco«.

Tako je ta »Narodna Konferenca« v bistvu samo organizacija katoliških ameriških škofov. Na svoji vsakoletni konferenci meseca septembra si izvolijo glavni odbor. Predsednik je navadno eden izmed kardinalov. Konferenca je razdeljena v šest oddelkov, katerim vsakemu načeljuje eden izmed škofov kot vodja. Ti oddelki so: eksekutivni, oddelek za vzgojo, oddelek za tisk, za socialno oskrbo, pravni oddelek in oddelek za lajiške organizacije. Vsak oddelek je sicer za se nekaj enotnega, vendar pa so vsi oddelki ena organizacija. Glavni tajnik in eksekutiva vežeta vse skupaj v eno celoto.

Vse katoliško udejstvovanje, naj si je kakršnokoli, vse zadeve katoliške cerkve

in katoličanov, katoliški interesi, vse je porazdeljeno po teh oddelkih. Tako je vodstvo vsega katoliškega dela vse države enotno in podrejeno skupnemu enotnemu vodstvu. Ta organizacija nastopa pred javnostjo kot uradna zastopnica katolske cerkve v Združenih državah. Ona čuva nad vsemi katoliškimi napravami, nad katoliškimi pravicami vse države. Zaseduje pazno vse zakonodajne zbornice zvezine države in posameznih držav, kakor tudi posameznih občin. Zaseduje vse javno mnenje o katoliški cerkvi, vse svetovno časopisje, vso literaturo, vsa sodišča, delovanje nasprotnikov ...a-kršnjikoli in pri vsakem pojavu kakega gibanja proti katoliški cerkvi nastopa v njeno obrambo. Daje katolikom smernice o vsem njihovem državnem in javnem delovanju. Skrbi za katoliško prosveto med katoličani in nekatoličani. Ohranja stike cerkve z vladnimi zastopstvi in obratno. Nadzira katoliško šolstvo, katoliško časopisje, katoliško društveno življenje, brani katoliška načela, katoliške nauke, katoliške pravice proti komurkoli. Daje informacije nekatoliškemu svetu in tisku o katoliških zadevah celega sveta. Vzdržuje stike med katoličani celega sveta. Zato ima svoje posebne zaupne poročevalce po celem svetu. Zbira katoliške novice iz celega sveta in jih daje na razpolago svetovnemu časopisju. Skrbi za karitativno delo, za skrb za priseljence, za katoliške bolnišnice, sirotišnice in druge dobrodelne zavode. Z eno besedo: ta organizacija je srce katoliške cerkve v Ameriki. To je vrhovna prosvetna zveza

in vrhovno vodstvo vsega, kar je katoliškega v Ameriki.

Organizacija ima v Washingtonu več velikih poslopij, kjer so nastavljeni njeni uradi. Financirajo pa celo podjetje škofje z lastnimi svojimi prispevki.

Ker pa tudi škofe vzdržujejo sami katoličani, vzdržujejo tako tudi ta urad sami.

Narodna Konferenca ima v vseh škofijah svoje pododbore ali pa vsaj svoje zastopnike, ki vodijo vse to delo v malem po posamejnih škofijah in ki vzdržujejo pred vsem ozko zvezo uradov v Washingtonu s posameznimi škofi, da pri vsaki važni zadevi izvedo mnenje posameznih škofov in da dajejo glavnim uradom navodila glede posebnosti, ki vladajo v raznih škofijah. Velika je namreč razlika med škofijami v Ameriki. Na vzhodu na priso vse velikanske škofije že urejene, med tem ko so na zapadu in jugu še le v razvoju in so bolj misijonski kraji, so strašno razsežne in imajo malo katolikov in malo duhovščine. Naravno imajo tudi druge in drugačne potrebe kakor vzhodne države. Zato mora biti tudi vse njih versko in prosvetno delo drugače urejeno

5. Katoliško časopisje.

Naravno tem razmeram imajo ameriški katoličani tudi svoje katoliško časopisje popolnoma po svoje urejeno, mislim namreč katoliško časopisje v angleščini. Nobena politična stranka v Ameriki ni usmerjena proti veri ali cerkvi, ne proti drugoverskim in tudi ne proti katoliški.

(Nadaljevanje.)

D R O B I Ž

Iz prosvetne organizacije

»Društvenik« se je premnogim našim društvom že jako priljubil, ker najdejo v vsaki številki novih pobud za uspešno in živahno društveno delo. Posebno važen je seveda za društvene odbornike, zlasti pa še za novince v društvenih odborih, ki bodo ravno potom našega lista prodrli v notranji zmišl

in namen prosvetnega društva ter v organizacijo uspešnega in pravega društvenega dela. Neobhodno je zato potrebno, da si vsa društva in vsi odborniki naš list iz »Dmoljuba« izrežejejo in ga spravljajo, ob koncu leta si ga pa dajo vezati, ker ni mogoče v vsakem letniku ponavljati istih stvari, a mnogi članki imajo trajen pomen.

Prosvetni večeri. Naša »Prosvetna zveza« prireja že skoraj vsa povojna leta v Ljub-

ljani v zimski sezoni (od oktobra do aprila) redne tedenske prosvetne večere, ki so se doslej obnesli jako lepo v gmotnem, kakor tudi v moralnem pogledu, zato bi kazalo, da slede temu zgledu tudi druga naša društva, saj ponekod žal opažamo, da začenjajo predavanja kar nekam opuščati. Prosvetne večere je treba urediti na tak način, da se že v naprej določi dan in ura predavanja za vso sezono, da ni treba potem članstva še posebej obveščati. Pri društvih z velikim okolišem bodo gotovo najprimernejši nedeljski popoldnevni takoj po krščanski nauku, z manjšim okolišem bi pa kazalo morda za to določiti tudi kak delavnik zvečer. To uredi vsako društvo pač tako, kakor je zanj najprimernejše. Tudi program predavanj je za vso sezono določiti že v naprej. Tu sta mogoči dve poti. Ali naj tvorijo vsa predavanja nekako zaokroženo celoto in bi slišili torej vsi prosvetni večeri skupno nekakemu tečaju, ali pa tvori vsaj program nekako živahno in pestro mešanico. Obe poti imata mnogo zase in naj tudi v tem pogledu uredi vsako društvo to stvar tako, kakor misli, da bi bilo zanj najprimernejše. Če se odloči za enoten, zaključen program, potem si izbere lahko političen, gospodarski, socialni ali krščenski program. Tak je važen zlasti zato, ker dobe na ta način obiskovalci lahko lep pregled o vsej dotedajni snovi, seveda pa ne smejo zamuditi nobenega predavanja. Obiskovalcev morda ne bo veliko, bodo pa zato vsi res pazno sledili in tudi mnogo pridobili. Iz politike bi bila na pr. jako poučna taka vrsta predavanj o politični zgotovini Slovencev, o državi in njenem ustroju itd.; iz gospodarstva o kmetiskem vprašanju pri nas, o umni živinoreji in mlekarstvu, o poljedelstvu, o gospodarstvu, o sadjarstvu itd.; iz socialnih ved o delavskem in obrtniškem vprašanju, o zadrugi, o zavarovanjih itd. Če pa hočemo pritegniti k prosvetnim večerom najširše množice, potem se odločimo za drugo pot in sestavimo program tako, da bo obsegal po par predavanj iz zgodovine, domovinoznanstva, zdravstva, gospodarstva, potpisov itd. Vsekakor je pa treba, da se razgovore odbori o prosvetnih večerih že sedaj, da sestavijo pravčasno program, najdejo predavatelje, naroče filme in diapozitive ter vse drugo, kar je potrebno. Prepričani smo, da bi se taka redna predavanja jako obnesla po veliki večini naših društev.

Naša knjižnica

Javne knjižnice v Sloveniji. List »Prosveta« je objavil pred kratkim statistiko samostojnih knjižnic v Sloveniji (izvzemši Bele krajine) po stanju iz leta 1930. Iz nje posnemamo, da so delovale tedaj pri nas 403 samostojne knjižnice, kar je jako veliko, če

pomislimo, da tu ni všteti še več sto društvenih, šolskih in drugih knjižnic. Največ jih je bilo v okrajih Celje (42), Kamnik (25), Logatec (24), Murska Sobota (33) in Radovljica (34), najmanj pa v okrajih Dol. Lendava (9), Gornji grad (9), Konjice (4), Laško (7), ljubljanska okolica (6), Ljutomer (9) in Novo mesto (6). Imele so vse te knjižnice skupno skotaj 670.000 knjig, a bravcev je bilo 117.000, ki so si izposodili leta 1930 skupno nad 860.000 knjig. Iz teh števil je jasno razvidno, da zanimanje za branje pri nas nikakor ne pojeva, narobe, je morda bolj živo, nego je bilo kdajkoli poprej, kar nam na drugi strani dokazuje tudi živahno delovanje naših številnih knjižnih založb. Kako hudo tedaj zanemarjajo svoje dolžnosti tista naša društva, ki so še vedno brez knjižnic ali pa jih pušče, da leže neuporabljane zaprašene v kakih omarah. Jeseni naj si zato vsak odbor dobro izpraša svojo vest in sluša popraviti, kar je morda v zadnjih letih zagrešil.

Novo knjige. Sedaj na poletje založbe navadno ne izdajajo novih del, pač se pa vse pridno pripravljajo, da vržejo potem jeseni na knjižni trg čim več in tako preskrbe bravce za dolge zimске večere s primernim novim branjem. O kakih posebnih novostih zato to pot nimamo poročati, le na lepo število knjig, ki jih je v zadnjih dveh letih izdala delavna in živahna Cirilova tiskarna v Mariboru in ki so vse brez izjeme kakor nalašč za ljudske knjižnice, moramo opozoriti. Obširnejše bomo izpregovorili o njih še v eni prihodnjih števil, danes omenjamo le Meškove »Črtice«. Fran Ksaver Meško, ki uživa že dolgo let velik pisateljski sloves in ugled, ni samo pesnik nežnih občutij, ampak tudi živahen pripovednik, kar nam je dokazal že večkrat, nazadnje s temi »Črticami«, ki so izšle pred kratkim v mariborski Cirilovi tiskarni in jih bo bravski krog naših ljudskih knjižnic od srca vesel, prav posebno pa še v pisateljevi ožji domovini tam v Slovenskih goricah, saj je snov večini teh črtic zajeta iz tamošnjih krajev. Krepka in živa slika iz našega kmetiškega življenja je »Njiva«, iz domače zgodovine sta zajeti »Črna smrt« in »Drama izza davnih dni«, a »Slovenske gorice« so slavospev enemu najlepših koččkov naše domovine in pisateljevi ožji domovini. Ker je to ena izmed najboljših Meškovih ljudskih knjig, naj ne manjka v nobeni ljudski knjižnici, kajti rado jo bo bralo vse. — V zbirki K. Mayerjevih spisov, ki jih prav tako redno mesečno izdaja tiskarna, smo prispeli sedaj s tretjim snopičem pete knjige (Po deželi Skopetarjev) že skoro v Skoplje. Snopiči prav nič ne popuste v napetosti izredno živahno se razvijajočih in sledečih si dejanj, zaradi česar jih zlasti mladina kar požira. Prepričani smo, da ne manjkajo v nobeni ljudski knjižnici.